

12.3 : Kjerne, rekkevidde og inverse (Lay 4.1-4.3)

Definisjon

La $T : V \rightarrow W$ være en lineærtransformasjon.

$$\text{Ker } T \stackrel{\text{def}}{=} \{ \vec{v} \in V \mid T(\vec{v}) = \vec{0} \} \quad (\text{kjernen til } T)$$

$$\text{Ran } T \stackrel{\text{def}}{=} T(V) \stackrel{\text{def}}{=} \{ T(\vec{v}) \mid \vec{v} \in V \} \quad (\text{rekkevidden til } T)$$

Teorem 1

Hvis $T_1 : V \rightarrow V_1$ og $T_2 : V_1 \rightarrow V_2$ er lineærtransformasjoner, så er også

$$T_2 \circ T_1 : V \rightarrow V_2$$

gitt ved $(T_2 \circ T_1)(\vec{v}) = T_2(T_1(\vec{v}))$ for alle $\vec{v} \in V$, en lineærtransformasjon.

Bevis Viste KOLA, s. 587.

- Identitetstransformasjonen $\text{id}_V : V \rightarrow V$ på et vektorrom V er definert ved $\text{id}_V(\vec{v}) = \vec{v}$ for alle $\vec{v} \in V$
- $T^2 \stackrel{\text{def}}{=} T \circ T$, $T^3 \stackrel{\text{def}}{=} T \circ T \circ T$ osv. for lineærtransformasjoner T .

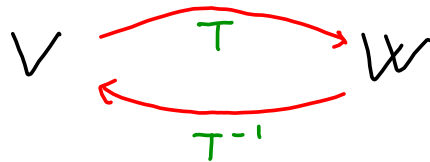
Definisjon

En lineærtransformasjon $T: V \rightarrow W$ kalles inverterbar hvis det fins en lineærtransformasjon

$$T^{-1}: W \rightarrow V$$

slik at $T^{-1} \circ T = \text{id}_V$ og $T \circ T^{-1} = \text{id}_W$.

Da kalles T og T^{-1} inverse av hverandre.

Hvis $T: V \rightarrow W$ og $W' \subseteq W$, så er inversbildet

$$T^{-1}(W')$$

av W' definert ved

$$T^{-1}(W') \stackrel{\text{def}}{=} \{ \vec{v} \in V \mid T(\vec{v}) \in W' \}$$

Teorem 2

En lineærtransformasjon $T: V \rightarrow W$ er inverterbar hvis den er injektiv (en-entydig) og surjektiv på W . dvs. $\text{Ran } T = W$.

Bevis Viste KOLA s. 588.

Teorem 3 La $T: V \rightarrow W$ være en lineærtransformasjon. Da har vi:

(1) Hvis V' er et underrom av V , så er $T(V')$ et underrom av W .

(2) Hvis W' er et underrom av W , så er $T^{-1}(W')$ et underrom av V .

Bevis Viste KOLA s. 589.

Teorem 4

La $T: V \rightarrow W$ være en lineærtransformasjon. Da er $\text{Ker } T$ et underrom av V , og $\text{Ran } T$ er et underrom av W .

Bevis $\{\vec{0}\}$ er et underrom av W , og ved teorem 3 punkt (2)

er da

$$T^{-1}(\{\vec{0}\}) = \text{Ker } T$$

et underrom av V . Videre er V et underrom av seg selv, og ved teorem 3 punkt (1) er da $T(V) = \text{Ran } T$ et underrom av W . $\square$

Eksempel

La V være vektorrommet av alle C^∞ funksjoner $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, dvs. alle $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ som er uendelig mange ganger deriverbare. Definer

$$T: V \rightarrow V \quad \text{ved} \quad T(f) = f'' + 9f.$$

a) Vis at T er en lineærtransformasjon.

Løsn. $T(f+g) = (f+g)'' + 9(f+g)$

Derivasjonsregler $\rightarrow$

$$= f'' + g'' + 9f + 9g$$

$$= (f'' + 9f) + (g'' + 9g) = T(f) + T(g)$$

$$T(rf) = (rf)'' + 9(rf)$$

$$= rf'' + r(9f) = r(f'' + 9f) = r \cdot T(f)$$

b) Finn $\text{Ker } T$

Løsn. $f \in \text{Ker } T \Leftrightarrow T(f) = \vec{0}$ nullfunksjonen f gitt ved $f(x) = 0$ for alle $x \in \mathbb{R}$

$$\Leftrightarrow f'' + 9f = \vec{0}$$

$$\Leftrightarrow f''(x) + 9 \cdot f(x) = 0 \quad \text{for alle } x \in \mathbb{R}$$

Denne difflikningen har den generelle løsningen

$$f(x) = A \cos(3x) + B \sin(3x)$$

der $A, B \in \mathbb{R}$. (MAT-INF 1100, se KOLA s. 251)

Så $\text{Ker } T$ består av alle $f \in V$ som kan skrives

$$\underline{f(x) = A \cos(3x) + B \sin(3x)}$$